

POŁĄCZENIE OBYWATELI W UKRAIŃSKIM PROCESIE PAŃSTWOTÓRCZYM

Myroslava Filipovich

*doktor nauk historycznych, docent, Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy
imienia Łesi Ukrainki, (Łuck, Ukraina)*

filmira@ukr.net

Yaroslava Yarosh

*doktor nauk politycznych, docent, Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy imienia
Łesi Ukrainki, (Łuck, Ukraina)*

yarosh.yaroslav@gmail.com

Adnotacja. Coraz istotniejszą rolę w życiu społeczno-politycznym odgrywają organizacje i ruchy społeczne. W odróżnieniu od partii politycznych oni nie pretendują na bezpośredni udział w realizacji pełnomocnictw władczych i nie walczą o władzę. Uczestniczą one w działalności politycznej na tyle, na ile to jest niezbędne dla rozwiązania zadań gospodarczych, społecznych, kulturowych, ekologicznych i innych. Występowanie wielu problemów, które nie da się rozwiązać bez władzy, skłania obywateli do łączenia się i załącza ich do orbity procesów politycznych.

Celem pracy jest zbadanie stopnia wpływu różnych organizacji społecznych na procesy polityczne. Jednym z głównych zadań społecznych organizacji i ruchów jest wpływ na procesy przyjęcia decyzji politycznych przez organa władzy państwowej i wywarcie wpływu na strukturę władzy na różnych poziomach. Zaznaczono, iż działają one w specyficznej atmosferze społeczno-prawnej, która w znacznym stopniu wpływa na ich działalność. Podczas pracy wykorzystano następujące metody badawcze: indukcja, dedukcja, analiza, synteza, abstrakcja naukowa, porównanie.

Wyznaczono pełne spektrum organizacji społecznych oraz warunki ich funkcjonowania, które są głównymi indykatorami demokratyczności społeczeństwa. Społeczeństwo demokratyczne nie tylko deklaruje, ale faktycznie gwarantuje prawa i główne swobody obywateli. Organizacje społeczne razem z państwowymi i partyjnymi strukturami stanowią istotny element społeczno-politycznej konstrukcji społeczeństwa. W państwach demokratycznych one zaciągają na siebie szeroki zakres obowiązków funkcjonalno-społecznych i przy tym przekształcają się w nieodłączny komponent strukturalny społeczeństwa.

Analiza roli organizacji społecznych w procesach politycznych prowadzi do konieczności kształtowania nowych podejść w poznaniu ich działalności.

Słowa kluczowe: organizacje społeczne, polityka, prawo, państwo, obywatele, społeczeństwo.

ASSOCIATION OF CITIZENS IN UKRAINIAN STATE BUILDING PROCESS

Myroslava Filipovich

*PhD, Associate Professor, Lesia Ukrainka Eastern European
National University (Lutsk, Ukraine)*

Yaroslav Yarosh

*PhD, Associate Professor, Lesia Ukrainka Eastern European
National University (Lutsk, Ukraine)*

Abstract. Public associations and movements play an increasingly important role in social and political life. Unlike political parties, they do not claim to be directly involved in the exercise of power and do not fight for power. They are included in political activities to the extent necessary to meet the challenges in the economic, social, cultural, environmental and other fields.

The presence of many problems that cannot be solved without power, encourages citizens to unite, includes them in the orbit of political processes. The aim of the work is to study the degree of influence of various public associations on political processes. One of the main tasks of public organizations and movements is to influence the processes of political decision-making by public authorities and pressure on government structures at different levels. It is indicated that they operate in a specific social and legal atmosphere, which significantly affects their activities. In the process of research, such methods as induction, deduction, analysis, synthesis, scientific abstraction and comparison were used.

The completeness of the spectrum of public associations and the conditions of their functioning, which are the defining indicators of democratic society, are determined. Democratic society not only declares, but also really guarantees the rights and fundamental freedoms of citizens. Public associations together with state and party structures are important elements of the social and political structure of society. In democratic countries, they assume a wide range of social functions, becoming an integral structural component of society.

The analysis of the role of public associations in political processes makes it necessary to form new approaches to the study of their activities.

Key words: public organizations, politics, law, state, citizens, society.

ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВОТВОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

Мирослава Філінович

кандидат історичних наук, доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, (Луцьк, Україна)

Ярослав Ярош

кандидат політичних наук, доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, (Луцьк, Україна)

Анотація. Все помітнішу роль у суспільно-політичному житті відіграють громадські об'єднання та рухи. На відміну від політичних партій, вони не претендують на безпосередню участь у реалізації владних повноважень і не борються за владу. Вони включаються у політичну діяльність у тій мірі, на скільки це потрібно для вирішення завдань, що лежать в економічній, соціальній, культурній, екологічній та інших сферах. Наявність багатьох проблем, які неможливо вирішити без влади, спонукає громадян до об'єднання, включає їх в орбіту політичних процесів.

Метою роботи є вивчення ступеню впливу різноманітних громадських об'єднань на політичні процеси. Одне з головних завдань громадських організацій та рухів полягає у впливах на процеси прийняття політичних рішень органами державної влади і здійснення тиску на владні структури на різних рівнях. Зазначено, що вони діють у специфічній суспільно-правовій атмосфері, яка істотно впливає на їхню діяльність. У процесі роботи використовувалися такі методи дослідження, як індукції, дедукції, аналізу, синтезу, наукової абстракції, порівняння.

Визначено впадову спектра громадських об'єднань та умови їх функціонування, які є визначальними індикаторами демократичності суспільства. Демократичне суспільство не лише декларує, але й реально гарантує права й основні свободи громадян. Громадські об'єднання разом із державними і партійними структурами виступають важливими елементами соціально-політичної конструкції суспільства. В демократичних країнах вони перебирають на себе широке коло суспільних функцій, перетворюючись при цьому на невід'ємний структурний компонент суспільства.

Аналіз ролі громадських об'єднань у політичних процесах змушує до необхідності формування нових підходів у вивченні їх діяльності.

Ключові слова: громадські організації, політика, право, держава, громадяни, суспільство.

Вступ. Інтерес науки до проблем громадських організацій або «третього сектору» за останні роки виріс і за кордоном, і в Україні. Дослідження шляхів залучення громадян до управління суспільством ми знаходимо у Аристотеля. На його думку, всі громадяни могли брати участь в управлінні державними справами: “неминуче, щоб усі громадяни брали участь... в усьому, що стосується життя держави” (Аристотель, 1997, с.378).

У сфою чергу Цицерон наголошував на тому, що громадянин та громадянство є правовими категоріями і поняттями, на підставі яких формується поняття про суспільство як сукупність громадян” (Левенець, 2006, с. 96).

Дж.Локк, відстоював думку про те, що за природним походженням всі люди є вільними, рівними і незалежними. Єдиним шляхом суспільства до цивілізації є добровільна угода з іншими людьми про об’єднання у товариство. За його переконанням “коли яка-небудь кількість людей таким чином згодилась створити співтовариство або державу, то вони тим самим уже об’єднані і складають єдиний політичний організм, в якому більшість має право діяти і вирішувати за решту” (Локк, 1988, с. 317).

Ж. Боден, ідеолог зростаючої сили французької буржуазії, у своїй відомій праці “Шість книг про державу” розглядав державу як “правове управління великою кількістю сімей і тим, що у них спільне під суверенною владою” Ж. Боден, особливу увагу приділяє корпораціям, колегіям, станам, громадам. На його думку, громада навіть старша за державу, вона є у більшій мірі громадянським суспільством, ніж політичним (История, 1988, с. 102).

Г.Гегель розглядав громадянське суспільство як взаємопов’язану систему соціальних груп, спільностей, інститутів, приватних осіб, взаємодія яких регулюється цивільним правом і безпосередньо не залежить від політики держави(История, 1988, с. 171).

На думку Ф.Фукуями, найвпливовішим теоретиком соціального капіталу був той, хто ніколи не вживав цього терміна, але дуже чітко розумів його важливість – французький аристократ і мандрівник А. Токвіль. У “Демократії в Америці” він зауважив, що, на противагу його рідній Франції, Америка володіє багатим мистецтвом асоціацій, тобто люди звикли об’єднуватись у добровільні асоціації як заради дрібних, так і заради серйозних цілей. Американська демократія з її системою обмеженого уряду була дієвою тільки тому, що американці мали великій досвіт у формуванні асоціацій заради досягнення як громадських, так і політичних цілей. Ця власність кажучи, до самоорганізації означало не тільки те, що уряд не був вимушений нав’язувати устрій ієрархічно, зверху вниз; громадянська асоціація була школою самоврядування, що прищеплювала людям звички до спільних дій, які вони нестинуть із собою в громадське життя (Фукуяма, 2005, с. 27).

А.Токвіль формує підґрунтя сучасних уявлень про громадянське суспільство як самостійну сферу людських взаємин. Він звертає увагу на мережу громадських асоціацій, які створюють ситуацію наявності “пильного громадського ока”, що постійно слідкує за владою (Токвиль, 2000, с. 385).

Організація (асоціація), у розумінні Т. Парсонса, є така корпорація між членами якої існує солідарність та консенсус стосовно спільної діяльності.

Науковець вважає, що саме консенсус є джерелом ідентичності асоціації у якій рішення по головним питанням приймаються самою організацією, а не за бюрократичними принципами. На думку Т. Парсонса, окремі елементи асоціації властиві всім типам організацій, але про наявність асоціації можна казати тільки у тому випадку, коли присутня колективна дія (Парсонс, 1998, с. 24).

Досліджуючи трансформацію політичних процесів, Дж. Кін, звертає особливу увагу на недержавні організації та громадські рухи. На його думку, громадянське суспільство може не тільки розвиватися та покращувати свою функціональність, але й деградувати. Йому здається, що фашизм і комунізм є прикладами деградованого громадянського суспільства, чи як пише сам автор „здичавілого”. Однією з центральних проблем для Дж. Кіна залишається проблема взаємин громадянського суспільства і держави. Адже, при її вирішенні потрібно враховувати національну та соціокультурну специфіку різних країн, їх історичні традиції та тривалість і темпи трансформаційних процесів (Кін, 2000, с. 25).

Загалом більшість науковців поняття “третьій сектор” відносять до інституцій громадянського суспільства. Однак А. Зіммер, розглядає громадський рух як “широке явище, що служить для окреслення обшару, в якому діють громадські організації і який обмежуються сферами дії інституцій державних, ринкових, громади або родини”(История, 1988, с. 253).

Таке широке визначення суб’єктів діючих у третьому секторі кардинально відрізняється від суб’єктів діючих на ринку (фірми), в державі (структури влади) і, очевидно, громади і сім’ї. Тому Х. Анхейер наводить шість головних рис, що дозволяють визначати суб’єкти, що діють у третьому секторі: юридично формалізована структура; організаційна незалежність від держави; відмова від орієнтації на прибуток; незалежність в управлінській діяльності; свобода об’єднуватися з іншими структурами; діяльність проводиться на засадах добровільності (Anheier, 1997, с. 29).

Відомий дослідник П. Брхлікова вирізняє найбільш характерні елементи третього сектора. Серед них: незалежність від урядів; опора на працю волонтерів; надходження коштів від добродійників; часткове або повне звільнення від податків. На нашу думку, варто розширити характеристики громадських інституцій, а саме: організація обов’язково повинна мати статут, що регламентує її діяльність; прибутки від функціонування організації не можуть розподілятися між її членами, і засновниками. П. Брхлікова детально перераховує сфери в яких діють структури третього сектора: культура; наукові дослідження; охорона навколишнього середовища і здоров’я; юридична допомога; волонтерська діяльність; міжнародні зв’язки; профспілки; релігійні громади(История, 1988, с. 311). При цьому більшість науковців, чітко проводить різницю між організаціями громадянського суспільства і структурами “non-profit”. Переважно дослідники сектор громадянського суспільства розуміють набагато ширшим.

У зарубіжній літературі, коли йдеться про громадський сектор, маються на увазі неприбуткові організації, неурядові, благодійницькі, волонтерські, асоціації тощо. Тому необхідність дослідження феномену громадських організацій як складової громадянського суспільства зумовлена багатьма чинниками. Найголовніший з них, це підвищення ролі добровільних об’єднань громадян у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

За останній період і серед українських науковців дана тема викликає зацікавлення. Зокрема, у монографії В.Ф. Нестеровича обґрунтовується конституційно-правові засади впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів крізь призму зарубіжного та вітчизняного досвіду. Досліджуються теоретико-методологічні засади впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів через розкриття методологічних засад, наукових та нормативно-правових підходів щодо розуміння суб'єкта, об'єкта та предмета впливу громадськості, а також з'ясування його конституційно-правових форм та видів (Нестерович, 2014. с. 12).

Основна частина.

Формулювання завдання дослідження. Метою роботи є вивчення ролі об'єднання громадян як суб'єктів державотворення в Україні та розробка рекомендацій щодо ефективності їх діяльності. Завдання роботи полягають у дослідженні особливостей діяльності об'єднань громадян, окреслити схему запровадження окремих елементів в Україні. У процесі роботи використовувалися такі методи дослідження, як індукції, дедукції, аналізу, синтезу, наукової абстракції, порівняння.

Результати та їх обговорення. Демократичні процеси сприяли зростанню громадянської активності населення, яка, зокрема, виявилась у подальшому створенні різних суспільних об'єднань, що стали помітною складовою політичної системи України. Так з 2002 року в Україні функціонувало більше як 30 тис. неурядових організацій. Більшість з них (95%) здійснює діяльність на місцевому рівні. Всеукраїнські громадські організації складають 4%, а відділення, філії та корпуси міжнародних фондів і агенцій, які проводять діяльність на теренах України, відносяться до третьої групи організацій (складають усього 1%).

Найбільш поширеними серед громадських організацій є: профспілки, об'єднання інвалідів, ветеранські, жіночі, дитячі, наукові, технічні, культурно-просвітницькі, спортивні, творчі спілки, добровільні товариства, фонди, різноманітні земляцтва.

Кількість громадських організацій, зареєстрованих органами виконавчої влади та органами юстиції з часу набуття чинності Закону України «Про об'єднання громадян» (від 16 червня 1992р. № 2460–XII) щорічно збільшувалась.

Станом на 1 червня 2005 року Міністерством юстиції України було зареєстровано понад 2 тис. всеукраїнських та міжнародних громадських організацій, 192 осередки неурядових організацій зарубіжних держав в Україні, 728 благодійних організацій, більше половини з яких – міжнародні. Територіальними органами юстиції легалізовано понад 22 тис. місцевих громадських організацій, понад 8 тис. осередків всеукраїнських та міжнародних організацій, майже 8 тис. благодійних організацій з місцевим статусом. Найбільша кількість легалізованих громадських організацій з місцевим статусом у Києві (понад 4 тис.), Львівській (понад 1,5 тис.), Одеській (майже 1,5 тис.), Харківській (1028 організацій) та Дніпропетровській (900 організацій) областях.

На 1 січня 2011р. в Україні діяло 3529 об'єднань громадян, що легалізовані Міністерством юстиції України (збільшення порівняно з 2009р. на 7,6% та з 1996р. у 4,8 раза), з них 185 політичні партії та 3344 громадських організації (відповідно 5,2% та 94,8% у загальній кількості громадських об'єднань). Із загальної кількості легалізованих об'єднань громадян центральні органи 2804 організацій (185 політичних партій та 2619 громадських організацій) мали всеукраїнський статус, 725 – міжнародний статус (відповідно 79,5% та 20,5%).

За даними Інституту стратегічних досліджень 2011 рік характеризувався стабілізацією позитивних трендів та інституціонального розвитку громадянського суспільства. Продовжувалося подальше зростання кількості офіційно зареєстрованих об'єднань громадян, хоча динаміка такого зростання дещо уповільнилася. Згідно з даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, оприлюдненими Державною службою статистики України, станом на початок 2012 р. Було зареєстровано (включно з міжнародними, всеукраїнськими, місцевими організаціями, їх осередками, філіями та відокремленими структурними підрозділами) 71767 громадських організацій (на початок 2011 р. їх було 67696), 27834 профспілки та їх об'єднань (у 2011 р. – 26340), 13475 благодійних організацій (у 2011 р. – 12860), 13872 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (у 2011 р. – 11956) та 1306 органів самоорганізації населення (у 2011 р. – 1210).

Характерно, що тенденція зростання з року в рік кількості офіційно зареєстрованих об'єднань громадян фіксується як на рівні громадських організацій із всеукраїнським та міжнародним статусами, так і на місцевому рівні. За даними статистичного бюлетеню «Громадські організації в Україні» Державної служби статистики України (на основі даних Міністерства юстиції України), станом на 1 січня 2013р. в Україні діяло 3943 об'єднання громадян, що легалізовані Міністерством юстиції України¹ (збільшення порівняно з 2011р. на 5,4%), з них 198 політичних партій та 3745 громадських організацій. Із загальної кількості легалізованих об'єднань громадян центральні органи 3122 організацій (198 політичних партій та 2924 громадських організацій) мали всеукраїнський статус, 821 – міжнародний статус (<http://www.ukrstat.gov.ua>). Суттєвим є те, що вказана тенденція характерна для всіх регіонів України.

Серед основних напрямків діяльності громадських організацій в Україні найбільш широку розповсюдженість одержали такі: інформаційний, освітній, соціально-політичний. Одним з головних завдань є сприяння розвитку демократичного суспільства та вирішення гострих суспільних проблем. Громадські організації здійснюють суспільно-корисну діяльність, надаючи послуги там, де з якоїсь причини це не робить держава або ж підприємницька структура. Діяльність таких організацій головним чином спрямована на розвиток соціогуманітарної сфери суспільства, його освіти, природного середовища, соціального захисту.

Об'єднання громадян у добровільні асоціації є одним з проявів громадянського суспільства, однією з форм його розвитку, яка на данному етапі є найбільш помітною і досить результативною. Громадянське суспільство можна репрезентувати як свого роду соціальний простір, у якому люди взаємодіють до певної міри як незалежні один від одного і держави індивіди. Основа громадянського суспільства – цивілізований, самодіяльний, повноправний індивід, від суттєвих рис якого залежать його якість та зміст.

Найхарактернішими ознаками змін, що відбуваються, є зрушення у суспільно-політичній сфері. В Україні в останній час внесено кардинальні зміни у форми та методи державного управління, поглиблюється розбудова громадянського суспільства, а це вимагає нового формування відносин громадських організацій із політичною владою. Спроби політичної реформи, хоча й повільно, але супроводжується зростанням ролі об'єднань громадян у розробці і реалізації державної політики.

Демократизація українського суспільства дає змогу шляхом аналізу проблематики виявляти на ранніх стадіях нові проблеми і вносити корективи. Більшість аналітиків розглядають громадське середовище, як певну суспільну лабораторію, що “виробляє і апробує невідомі раніше цінності, відносини, культурні норми і приклади, моделі поведінки”.

Аналізуючи нинішні процеси, можна прогнозувати, що чисельність, структурованість, ідеологічна визначеність громадських організацій в Україні буде зростати. В останній час масово створюються правозахисні та волонтерські організації. Це стимулюється тим, що Україна підписала важливі міжнародні угоди щодо захисту прав людини, проведенням антитерористичних операцій та бойових дій на сході України. З розвитком приватного підприємництва та загостренням проблем безробіття збільшується кількість організацій, що діють в економічній сфері.

На основі аналізу особливостей функціонування громадських організацій та використання ними форм і методів впливу можна виділити декілька типів:

– повністю деполітизовані організації, об’єднуються навколо чітко окресленої соціальної проблеми і до складу яких входять громадяни, які не мають ідейних орієнтацій або займають різні політичні позиції. Такі організації, як правило, рідко бувають тривалими;

– організації, які об’єднують людей за єдиним політичним ідейним спрямуванням;

– високополітизовані організації. Вони переважно досить стійкі, орієнтуються на конкретну (часто правлячу) партію. За допомогою таких організацій партії готують для себе кадрове поповнення, організують вибори, референдуми, проводять масові акції;

– організації, які не мають ідейно-політичної основи і займаються лише вирішенням соціально-економічних, культурно-художніх, побутових проблем громадян. Такий тип організацій найбільш розповсюджений.

Процеси, що проходять в українському суспільстві, а зокрема зростаюча політизація, торкнулися всього суспільства. Політичні партії, рухи, об’єднання, блоки формують політичну і партійну системи, що включають державні і політичні структури, а також різноманітні інститути, масові громадські організації. Жодна політична партія чи блок в Україні не може бути гарантом стабільності політичної системи і сталості економічного розвитку внаслідок багатьох причин. Українська держава перебуває на такому етапі, коли багатопартійність (zareєстровано близько 200 політичних партій) стає на заваді суспільного розвитку.

Така велика кількість політичних партій викликає труднощі політичної соціалізації. Крім того, потрібно відзначити недостатню інформованість населення про діяльність партій, їх програми, стратегічні і тактичні цілі. Для переважної більшості людей залишаються незрозумілими навіть назви партій. У країні вже діє декілька “народних”, соціал-демократичних та ряд партій мають у своїй назві слово “християнська”.

Політичні об’єднання є багатоструктурним явищем, в якому організаційні питання переплетені з ідеологічними доктринами, ціннісними мотиваціями, програмами.

Громадські організації часто виступають початковою стадією створення масових об’єднань і партій. При цьому вони можуть бути неоднорідними і

формуватися на загальних поняттях, наприклад групи, які ще не стали об'єднаннями і рухами, але мають близькі позиції і погляди, що дає змогу їм діяти разом.

Загалом же громадянського руху України характерна загальна розпорошеність, відсутність чіткої структуризації. Потрібно відзначити, що абсолютна більшість дорослого населення країни не має потреби долучатися до партій і рухів. На жаль, дуже низьким залишався рівень довіри до тих інститутів, на яких тримається демократичне суспільство (парламент, уряд).

Одночасно досить високим залишався рейтинг довіри до церкви та до більшості засобів масової інформації.

Аналітики виділяють декілька груп, які висловлюють низьку довіру до суспільних інституцій.

По-перше, це громадяни, які ще застали “горбачовську” перебудову. В колишньому СРСР майже вся молодь проходила через членство в комсомолі, вона з готовністю сприйняла ідеї перебудови, демократизацію, але згодом її життєвий рівень різко погіршився. Розчарування змінилося повним незадоволенням, яке згодом почало ідентифікуватися з політичними й управлінськими структурами.

По-друге, громадяни, які сформувалися на засадах аполітизму, недовіри до законів, швидкого росту цін тощо. Недовіра до державних структур була перенесена на несприйняття авторитету будь-якої політичної чи громадської структури.

Політичні партії, майже у всіх пострадянських країнах не стали посередниками між громадянами і державою. Велика кількість зареєстрованих політичних партій в Україні відлякує громадян, яким важко розібратися в численних програмах, деклараціях, зверненнях та інших організаційно-партійних документах. Простіше не вникати в них. У цьому полягає друга причина недовіри.

Традиційна персоніфікація влади і публічних політиків, яка утвердилася в нашому суспільстві у попередні десятиліття, створює труднощі для діяльності більшості партій чи рухів. Як відомо, політичний та громадський авторитет створюється роками, він спирається на конкретні й резонансні вчинки. На жаль, більшість публічних лідерів в Україні відстоює корпоративні, особисті інтереси і дуже рідко – інтереси електорату чи соціальної групи.

Міжнародний досвід переконливо свідчить, що прорив суспільства до нової якості життя можливий лише тоді, коли у його трансформацію активно включається громадяни.

На жаль, в Україні, актуальним залишається пошук нових, альтернативних механізмів безпосередньої суб'єктності громадян у формуванні й реалізації національної політики. Зокрема, йдеться про громадський контроль (незалежна експертиза, громадські слухання) з боку громадських об'єднань за діяльністю парламенту, уряду, органів місцевого самоврядування з тих питань, які стосуються повсякденних інтересів людей. Не менш важливою є проблема підвищення громадської самосвідомості.

Загальновідомо, що громадські об'єднання об'єктивно пом'якшують високу заполітизованість, обмежують гегемоністську роль політики над суспільством. Однак ці процеси не завжди сприяють використанню об'єднаннями легітимних механізмів впливу на процеси прийняття політичних рішень. Особливо складно це відбувається на місцевому рівні.

Аналіз стану та особливостей сучасного громадянського руху дає змогу спрогнозувати основні тенденції, які будуть визначати рівень політичної суб'єктності об'єднань у нашій державі:

1) підвищуватиметься роль об'єднань у формуванні загальнонаціональних пріоритетів, у визначенні та відстоюванні європейських цінностей;

2) наростатиме політична активність громадян. Навіть та частина, що не вважає себе політичними, так чи інакше все частіше братиме активнішу участь у політичному житті;

3) захищаючи особливі потреби й інтереси об'єднання більш активніше впливатимуть на формування політичного майбутнього своєї країни.

Аналіз місця і ролі об'єднань громадян у політичному житті дає підстави зробити *висновок*, що їх суб'єктність є завойованою раз і назавжди. Вона формується поступово, підтверджується шляхом організаційного зміцнення і самоусвідомлення усім суспільством. Особливість визрівання статусу політичної суб'єктності об'єднань громадян по-різному проявляється в момент їх становлення і період активної діяльності. Лише в умовах демократичної Української держави організовані структури об'єднань громадян поступово стануть повноправними складовими політичного процесу. Міжнародний і вітчизняний досвід доводить, що швидкий ренесанс українського суспільства можливий лише за активної участі об'єднань громадян у політичних процесах, значного підвищення їх суб'єктності, за умов активізації взаємодії з громадянським суспільством.

Вступ до Європейського співтовариства передбачає залучення до цього процесу більшої кількості об'єднань громадян та підняття їх політичної суб'єктності у державотворчих процесах.

References:

1. Anheier H. Der Dritte Sektor in Zahlen: einsozial-ekonomischs Portrat, Berlin, 1997. – S.29–34.
2. Aristotel. Politika. Afinskaya politiya / Aristotel. – М.: Mysl', 1997. – 458 s.
3. Istoriya politicheskikh i pravovykh uchenij. Srednie veka i Vozrozhdenie. – М.: Nauka, 1986. – 349 s.
4. Kin Dzh. Gromadyanske suspilstvo. Stari obrazy, nove bachennya / Dzh. Kin. – К.: K.I.S., 2000. – 192 s.
5. Levenecz` Yu. Derzhava u prostori gromadyanskogo suspil'stva / Yu. A. Levenecz` – К.: Osvitnya kny`ga, 2006. – 270 s.
6. Lokk Dzh. Dva traktata o pravlenii // Soch.: V 3 t. – М.: Mysl', 1988. – Т. 3. – 668 s.
7. Nesterovych V. F. Vplyv gromadskosti na pryjnyatya normatyvno-pravovykh aktiv: problemy konstytucijnoyi teorii ta praktyky : monogr. / V. F. Nesterovych. – Lugansk : LDUVS imeni E. O. Didorenka, 2014. – 736 s.
8. Nikitin V. Problemy stanovlenya publichnoy polityky v Ukraine / V. Nikitin // Publichnaya politika – 2005. – SPb: Norma, 2006. – S. 27 – 34.
9. Parsons T. Sistema sovremennykh obshhestv / T.Parsons. – М.: Aspekt Press, 1998. – 270 s.
10. Tokvil Al. Demokratia v Amerike ; per. s fr.; predisl. G. Dzh. Laski; komment. V. T. Olejnika. – М.: Ves` Mir, 2000. – 560 s.
11. Fukuyama F. Velykyj krax. Lyudska pryroda ta vidnovlennya socialnogo porjadku /F.Fukuyama. – Lviv: Kalvariya, 2005.–380 s.
12. <http://www.ukrstat.gov.ua/>